

FAGFORBUNDET

For mye forlangt?

*– i dialog om
eldres rettigheter*

Yrkesseksjon helse og sosial

Formålet med dialogkort

Formålet med dialogkortene er å fremme dialog om etikk på arbeidsplassen. Kortene er ment som et redskap for å oppmuntre og stimulere medarbeidere og ledere til å videreutvikle den etiske dimensjonen i arbeidet.

Det forutsettes at det avsettes tid og rom for dialog om etikk i hverdagen innen eldreomsorgen.

FAGFORBUNDET

Etikk i eldreomsorgen

Fagforbundet, Yrkesseksjon helse og sosial er opptatt av at det legges til rette for gode holdninger og god praksis i pleie- og omsorgstjenester til eldre. Derfor har vi laget disse dialogkortene, som vi håper vil gi nyttige diskusjoner på arbeidsplassen. Vi har også utviklet etiske retningslinjer som kan bestilles hos oss, eller du finner dem på vår hjemmeside www.fagforbundet.no/shs

Med vennlig hilsen

Iren Luther

Leder, Yrkesseksjon helse og sosial

FAGFORBUNDET

«Spilleregler»

Ingen spesielle spilleregler gjelder. Men det er naturligvis viktig at alle er innstilt på å lytte til hverandre. Det er også viktig at alle gir sine synspunkter til kjenne. Åpenhet og respekt for hverandre er grunnlaget for å kunne drøfte etiske dilemmaer. Diskusjonene kan for eksempel finne sted som en del av de ordinære møtepunktene, eller på egne møteplasser som settes av til etisk refleksjon.

Rett til å spise det du vil

Du kommer inn i hjemmet til Christine – en eldre, velstående kvinne – som også er av den sparsommelige typen.

Kjøleskapet er tomt. Det er ditt ansvar å handle inn for henne. Hun vil ikke gi deg penger til de nødvendige innkjøp av mat, bare nok til et grovbrød og et blomkålhode en gang i uken. Christine er betydelig underernært.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å være en samler

Du er kontaktperson for Kjell. Kjell er en eldre mann som bor på et omsorgs-senter. Du har fått vite at han har samlemani.

Ved ditt første besøk ser du hvorfor. Han har kjøpt enorme mengder smør, som han oppbevarer i kjøleskapet. Det meste av det er harskt. Du kan se at det ikke bare er smør han samler på. Leiligheten bærer preg av at han sparer mat for lenge. Utøy dukker nok snart opp. Kjell vil ikke at det ryddes opp.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å føle seg velkledd

Hans er en eldre mann på nesten 80 år, som periodevis har levd på loffen, og bor nå på et omsorgssenter.

Du konstaterer raskt at dine normer for kroppslukt, og hvor ofte man dusjer, er vidt forskjellige fra hans. Dette hindrer han også i sosialt samvær med de andre beboerne. Dessuten gidder han heller ikke delta. «Det er bare for jåledamer» er et av hans yndlingsuttrykk.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å føle seg velkledd

Det er tydelig at Anna er omhyggelig med utseendet sitt. Hygieneen har alltid vært topp.

Nå har hun begynt å søle mat på seg selv – og på gulvet. De pårørende bemerker overfor deg at hun er blitt mer uflidd. Du ser også forandringen, men er klar over at det vil såre henne dypt å påpeke endringen som er skjedd. Det vil også gå på æren løs.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å bestemme egne rutiner

Carl Fredrik liker å sove lenge. Han har alltid vært et B-menneske. Carl Fredrik har tatt konsekvensen av dette og har hele sitt liv arbeidet om natten.

Han er blitt tiltagende funksjonshemmet, og har flyttet inn på et sykehjem. Her er du hans kontaktperson. Det blir litt av en utfordring å få Carl Fredriks døgnrytme til å passe med dine arbeidstider og sykehjemmets rytme.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å bestemme egne rutiner

Signe er en eldre, vennlig og beskjeden dame. Du observerer at hun er blitt mer trøtt og sløv i det siste. Hun vil helst være i senga hele tiden. Som det glade og takknemlige menneske hun er, ønsker hun ikke å stille krav til sine omgivelser.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å gå ut når du har lyst

Eva er kommet opp i årene. Hun legger vekt på at hun får sin daglige mosjon. Det har vært en stor del av hennes hverdag hele livet. Hun går fremdeles sine lange turer.

Det har imidlertid skjedd et par ganger at hun ikke har funnet veien hjem igjen. Den ene gangen måtte politiet hjelpe henne hjem. Du har observert at Eva er begynnende dement. Du er i stigende grad bekymret for henne.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å gå ut når du har lyst

Asbjørn er en 83-årig dement mann. Han bor på sykehjem fordi han ikke klarte å bo alene i leiligheten etter at kona døde. Asbjørn er meget urolig. Han går ut hele tiden. Det virker som om han leter etter noe som han ikke kan forklare. Han er til tider meget angstpreget.

Du kan se at det er en god porsjon kaos og forvirring i Asbjørns dagligliv. Du er bekymret for hva som kan skje med Asbjørn på en av hans tallrike utflukter.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å gå ut når du har lyst

Rullestolen har hittil ikke hindret Lene i å leve et aktivt liv utendørs – et liv Lene elsker å snakke mye og inderlig om til alle og enhver. Lene har nå flyttet inn på omsorgssenteret og er ikke lenger i stand til å fortsette sitt aktive utendørs-liv. Lene savner turene, og praten hennes kretser hele tiden om det hun engang kunne.

De øvrige beboere er grundig lei av å høre på henne. Og de tror heller ikke helt på alt det hun forteller.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å møte andre mennesker

Livet har merket Lise. Hun har levd et hardt liv og er litt «grå» i sin framtoning. Hun er ensom og jevnlig deprimert, men søker også kontakt med de andre beboerne på senteret.

Lise har en venn fra «gamle dager». Det er den eneste kontakten hun har fra den gang. Det hender han overnatter hos henne. Han drikker, er til tider støyende og kan være voldelig overfor Lise og de andre beboerne. I tillegg lurar han Lise for penger.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å møte andre mennesker

Din mor har kommet på sykehjem. Hun er fremdeles åndsfrisk og glad og klarer seg ganske godt med støtte. Hun bruker rullator og trenger hjelp til toalettesøk og bad.

Familien er ofte på besøk. Slik var det også før, hjemme. En dag du er på besøk sammen med familien, skal din mor på toalettet. To ansatte hjelper henne. Inne på stua, foran alle, trekker de ned buksene hennes og setter henne på en dostol, før de triller henne ut.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å møte andre mennesker

Karen er en måteholden kvinne. Det var hun også før hun kom på omsorgs-senteret.

Hun ønsker ikke å benytte seg av tilbudet om matservering og klesvask. Hun henter maten sin rundt omkring, hvor hun kan se sitt snitt til det. Hun er sett med det meste av overkroppen nede i en søppelbøtte på togstasjonen. Hun er skitten. Det er også tydelig at hun har kontakt med noen av byens mer spesielle personligheter.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å velge klær selv

Peter er en velhavende aldrende arkitekt. Han har alltid bodd i egen bolig og klart seg selv med privat hushjelp. Han er litt av en manns-sjåvinist, som ikke vil finne seg i at kvinner skal ha noe å si over ham. Første gang du kommer hjem til han ser du at her mangler stort sett alle de nødvendige redskapene som skal til for å løse oppgavene. Peter er ikke innstilt på å bruke penger på å anskaffe den slags. Han har ingen nære pårørende.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å velge klær selv

Jane er ulykkelig, sliten og har angst. Hun er dårlig kledd. Regnvann trenger inn i skoene.

Janes sønn er hjemløs og arbeidsløs. De få kronene hun har til overs, har hun alltid latt sønnen få. Så det er faktisk ikke penger til mat og nødvendige innkjøp til Jane selv. Jane kan ikke se noe galt i at hun gir sønnen pengene sine. «Han har det jo verre enn meg», sier hun.

Hva gjør du? – og hvorfor

FAGFORBUNDET

Rett til å velge klær selv

Du skal for første gang på hjemmebesøk hos Åse. Hun er en glad og tilfreds gammel dame, som alltid har likt å samle på ting. Hun klarer seg ikke alene lenger, og skal ha hjelp fra hjemmetjenesten. Åse liker ikke forandringer. Det finner du ut i det øyeblikk du går inn i hjemmet. Huset er overfylt. Det går en sti gjennom huset fra sengen til kjøkkenet og videre derfra til en stol. Det er fullt overalt.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å spise det du liker

Hele sitt voksenliv har Eskild levd på loff og øl. Eskild er gammel fabrikkarbeider, som har dårlig rygg og gikt som gir ham mye smerter. Siden han måtte slutte på fabrikk, har han selv kjøpt loff og øl i butikken på hjørnet. Hver dag. Han kommer seg ikke så lett ut på gata lengre, og skal derfor ha din hjelp til å handle for seg. Du er klar over at ensidig kost kan føre til en rekke sykdommer.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å velge hvordan du vil bo

Ulla blir 80 år i neste måned. Hun er funksjonshemmet og trenger hjelp til alt fra hjemmetjenesten. Hun bor i det huset hun ble født. Hun vil under ingen omstendigheter flytte. «Mitt hjem er min borg og herfra drar jeg kun når jeg engang skal bæres ut!» fastholder Ulla.

Hun er glad og tilfreds bare hun ikke må flytte. Det er et begrenset antall timer hjemmetjenesten kan tilby før de vurderer å tilby plass på sykehjem. Du bestemmer!

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å møte andre mennesker

Jens er en fargerik person som har reist mye rundt i verden. I en lengre periode var han i fredskorpset og han har også arbeidet som kunstner.

Du er ny og må, som alle andre i hjemmetjenesten, høre historiene. Jens har ikke andre å fortelle dem til. De pårørende er borte, og venner er det etterhvert også smått med. Du finner snart ut at det ikke er avsatt tid til så lange fortellinger. Du må finne en løsning.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å beholde sin faste butikk

«Frihet til å handle» er et slagord Alice alltid vil være enig med GlasMagasinet i. Alice har alltid handlet der, spesielt i mat- og delikatesseavdelingen. Alice kan ikke se noen som helst grunn til at det ikke kan fortsette, bare fordi hun nå skal ha hjelp fra hjemmetjenesten. Hun skal jo bare følges. Hun ønsker ikke å handle i nærbutikken.

Alice er en pen og velkledt overklasse-kvinne, som mer og mer preges av demens.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å utvikle seg hele livet

Egil er i ferd med å flytte inn på omsorgssenteret. Han er en kunnskapsrik, men innadvendt type. Han har alltid vært oppslukt av sin hobby – slanger og papegøyer. Han er god til å få papegøyene til å snakke og lage lyd. Egil forstår at han ikke kan ha slangene med seg når han flytter inn. Men papegøyene vil han ikke unnvære. «De kan plystre etter damene», sier han håpefullt. Du kan påvirke avgjørelsen.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Rett til å holde minner levende

Du overhører en samtale mellom to brukere på dagsenteret – Hanne og Anette. De snakker om en tredje kvinne, Agnes, som Hanne har møtt tilfeldig noen ganger. Hanne synes Agnes virker bedrøvet. Hun har røde, forgråtte øyne. Agnes vil ikke prate om sin fortid. Hun er passiv og ensom. Hanne mener det er snakk om et voldelig, alkoholpreget og ulykkelig ekteskap som endte i skilsmisse. Barna har klart seg veldig dårlig og ett av dem døde for ti år siden. Agnes bor i det distriktet som du jobber i.

Hva gjør du? – og hvorfor?

FAGFORBUNDET

Gratulerer

Du har vunnet retten til å fortelle de andre om en opplevelse du har hatt.

En opplevelse hvor det som foregikk var vanskelig for deg å akseptere. Men du sa ikke noe – grep ikke inn.

FORTELLERKORT

Det er best hvis det er en opplevelse som alle kan kjenne igjen og være med på å diskutere.

FAGFORBUNDET

Gratulerer

Du har vunnet retten til å fortelle de andre om en opplevelse du har hatt.

En opplevelse hvor det som foregikk var vanskelig for deg å akseptere. Men du sa ikke noe – grep ikke inn.

FORTELLERKORT

Det er best hvis det er en opplevelse som alle kan kjenne igjen og være med på å diskutere.

FAGFORBUNDET

Gratulerer

Du har vunnet retten til å fortelle de andre om en opplevelse du har hatt.

En opplevelse hvor det som foregikk var vanskelig for deg å akseptere. Men du sa ikke noe – grep ikke inn.

FORTELLERKORT

Det er best hvis det er en opplevelse som alle kan kjenne igjen og være med på å diskutere.

FAGFORBUNDET

Gratulerer

Du har vunnet retten til å fortelle de andre om en opplevelse du har hatt.

En opplevelse hvor det som foregikk var vanskelig for deg å akseptere. Men du sa ikke noe – grep ikke inn.

FORTELLERKORT

Det er best hvis det er en opplevelse som alle kan kjenne igjen og være med på å diskutere.

FAGFORBUNDET